

Dossier Coen (Educatief Programma) Westfries Museum

Versie 2024

In dit dossier maken leerlingen in de klas kennis met Jan Pieterzoon Coen. Een van Hoorns bekendste en beruchtste historische figuren. Het programma kan in de klas worden uitgevoerd. De bijkomende opdrachten kunnen in de klas of thuis worden uitgevoerd. Ook is een bezoek aan het Westfries museum mogelijk, naar aanleiding van deze les. Dit vernieuwde dossier is een aanvulling op Dossier Coen uit 2021 en de glossy uitgegeven in 2011. Sinds die tijd zijn er vele veranderingen gekomen in het geschiedenis onderwijs, de manier waarop we naar de 17e eeuw kijken, de blik op het koloniale verleden en de manier waarop naar Jan Pieterzoon Coen wordt gekeken. Dit educatieve programma biedt de lezer de mogelijkheid tot inspiratie voor het geven van een educatieve geschiedenis les.

Doelgroep	Groep 7 & 8 en het voortgezet onderwijs (alle leerjaren)
Kerdoelen	<p>1, 36, 38, 47</p> <p>1. De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.</p> <p>36. De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.</p> <p>38. De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen.</p> <p>47. De leerling leert actuele spanningen en conflicten in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de doorwerking ervan op individuen en samenleving (nationaal, Europees en internationaal), de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien.</p>
Locatie	In de klas, thuis en in en rond het Museum
Duur programma	Afhankelijk van de leerkracht
Doelstellingen	<ul style="list-style-type: none">- Een open gesprek te voeren over JP Coen- Leerlingen inzicht geven in de discussie rond het standbeeld- Geschiedeniseducatie- Het voeren van een discussie- Het respecteren van elkaars mening- Het doen van historisch onderzoek
Doen	<ul style="list-style-type: none">- Bezoek aan het beeld van JP Coen- Workshop in de educatieve ruimte van het museum- Les in het museum

In de bijlage vind je de informatie over het historische figuur Coen. Bijgaand vind je een PowerPoint met daarin een lesvoorbeeld. Hoe de les wordt vorm gegeven is aan de docent. Aansluitend op die les bieden wij drie opdrachten aan die in de klas of als huiswerk kunnen worden behandeld.

Opdracht 1 – Denken & praten over J.P. Coen

Zoals jullie misschien al weten wordt er in Hoorn veel gepraat over Jan Pieterzoon Coen en zijn standbeeld. Moet het standbeeld nou blijven of moet het weg? Stel dat we met elkaar afspreken dat we alle afbeeldingen van Coen op gebouwen, op standbeelden en op straatnaam bordjes allemaal weghalen en veranderen. Mooi opgeruimd, daar hoeven we niet meer naar te kijken en het niet meer over te hebben!?! Maar, is dat nu wel een goed idee? Vergeten we dan ook niet waar dit belangrijke verhaal over gaat?! De opdracht is opgedeeld in een aantal stappen:

1. J.P. Coen is degene over wie we leren vandaag. Maar wat weet je al en wat heb je onthouden over deze man? Pak een blaadje, zet een wekker op vijf minuten en schrijf alles op wat je over Jan Pieterzoon Coen weet.
2. De docent neemt jullie nu mee in de geschiedenis van Coen. Gebruik daarvoor de bijlage achtergrondinformatie, de informatieve filmpjes en de PowerPoint.
3. Hoe denk jij eigenlijk over J.P. Coen? Is het een idee om helemaal niet meer over Coen te praten? Schrijf op hoe je denkt over J.P. Coen en zijn standbeeld. Dit doe je eerst 2 minuten voor jezelf, zet een wekker.

4. Ga nu in gesprek met je klasgenoten. Deze gesprekken zijn ingericht zoals de gespreksrondes van de gemeente Hoorn. Dat betekent dat de groep wordt opgedeeld in tweetallen. Eerst mag één iemand, +/- vijf minuten (zet de wekker), vertellen wat diegene van Coen vindt en waarom, vervolgens mag de ander dat +/- vijf minuten doen. Daarna ga je in gesprek met je klasgenoten. Vertel dus ook waarom je het er wel of niet mee eens bent. Ga +/- vijf minuten in gesprek met elkaar over de dingen die jullie net zelf besproken hebben.
5. Bedenk samen een nieuwe manier om het verhaal van J.P. Coen te blijven vertellen in de 21e eeuw en in de toekomst. Schrijf dit verhaal samen. Gebruik daarvoor jullie gesprek en je aantekeningen over Jan Pieterzoon Coen.

Extra tip: Moeilijk om een antwoord te bedenken op deze vragen? Stel de vragen aan iemand in je omgeving en vraag hoe zij er over denken. Is dit anders dan hoe je er zelf over denkt? Heb je iets nieuws gehoord? Begrijp je waarom de ander deze mening heeft? Maak een paar aantekeningen van het gesprek en verwerk die in vraag 5.

Opdracht 2: Werkstuk over J.P. Coen

Jan Pieterzoon Coen was en is een figuur over wie veel gesproken wordt. Verder zijn er boeken, televisieprogramma's en internetpagina's over hem beschikbaar. Gebruik deze informatie voor je werkstuk. Al die bronnen samen kunnen jullie helpen een werkstuk te maken over Jan Pieterzoon Coen. Wij geven in de bijlage informatie over Coen, die kun je ook gebruiken voor je werkstuk.

We geven je hieronder wat tips voor het maken van je werkstuk:

Stap 1: Maak een woordweb over Jan Pieterzoon Coen. Wat weet je al van deze man? Waar is hij bijvoorbeeld geboren? Wat deed hij voor werk?

Stap 2: Zoek informatie op over Jan Pieterzoon Coen. Dit kan in de bijlage en op het internet. Let op, probeer niet te kopiëren en plakken.

Stap 3: Maak hoofdstukken en schrijf de hoofdstukken.

Stap 4: Schrijf een inleiding.

Stap 5: Voeg de bronvermelding toe. Welke bronnen heb je gebruikt?

Stap 6: Maak het werkstuk netjes. Voeg plaatjes toe, zorg dat het lettertype er mooi uitziet en maak een voorpagina.

Opdracht 3: Tekenopdracht over Coen

Jan Pieterzoon Coen kijkt al een aantal jaren over de Roode Steen uit. Het is een beeld wat voor veel Horinezen bij Hoorn past. Maar vind jij het ook bij Hoorn passen? De afgelopen jaren zeggen veel mensen dat het beeld een andere plek moet krijgen, of helemaal weg zou moeten. Er zijn veel plannen gemaakt over een nieuwe plek voor het beeld. Moeten we het beeld op de grond leggen? Moeten we het beeld ingraven? Moet er een installatie om het beeld komen? Gebruik de les over Jan Pieterzoon Coen als inspiratie voor deze opdracht. Om deze tekenopdracht uit te voeren, volg je de onderstaande stappen:

1. Stel je voor: De gemeente Hoorn heeft besloten dat er iets met het beeld moet gebeuren. Er moet een nieuw plan komen voor het beeld van Jan Pieterzoon Coen. Ze willen graag een kunstenaar vragen om een nieuwe locatie voor het beeld te bedenken! Jij bent die kunstenaar!

2. Hierboven zie je een plaatje van het plein waarop J.P. Coen staat met op de achtergrond het Westfries museum. Jullie zijn misschien wel eens op de Roode Steen geweest. Bedenk nu zelf wat je met het beeld zou willen doen? Krijgt het standbeeld een nieuwe plek op de Roode Steen? Of bedenk je een ander idee wat er met het standbeeld zou kunnen gebeuren? Wat moet er volgens jou gebeuren?

3. Hierboven zie je een luchtfoto van de Roode Steen! Teken de Roode Steen na en verwerk daar jouw idee in.

Bijlage

In deze bijlage vindt de lezer achtergrond informatie rond de persoon Jan Pieterzoon Coen.

Wie was Jan Pieterzoon Coen?

We schetsen hieronder een korte biografie van Jan Pieterzoon Coen:

Jan Pieterzoon Coen kwam ter wereld op 8 januari 1587. Hij werd geboren in de West-Friese stad Hoorn. Op zijn 13e vertrok hij naar Rome. Daar volgde hij een opleiding bij een Nederlandse koopman. Hij leerde daar handelen, nieuwe talen en boekhouden. Al die kennis nam hij mee terug naar Hoorn waar hij 6 jaar later weer terug kwam. Kort daarna ging hij werken voor de VOC, de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Dat was een handelsbedrijf dat zich bezig hield met handelen in het gebied wat we nu Azië noemen. Hij maakte een aantal reizen voor die compagnie en hij werd uiteindelijk de gouverneur van Indië. Het leek Coen een goed plan om de handel op een plek te organiseren, zo stichtte hij Batavia. Jacatra de stad die op die plek stond werd verwoest. Coen maakte de handel in het verre oosten gemakkelijker door het vanuit die plek te organiseren. Op die manier heeft hij bijgedragen aan de successen van de VOC. Hij had in Indië weinig ontzag voor zijn tegenstanders. De slachting op Banda is daar een goed voorbeeld van. Na een aantal jaren als gouverneur kwam hij terug in Hoorn. Hij trouwde en bleef een aantal jaren in de stad wonen voor hij opnieuw vertrok naar Indië. Een aantal jaren later stierf hij in Batavia.

Hier een aantal video's die in de klas getoond kunnen worden, rondom Jan Pieterzoon Coen:

[WFM Educatie thema Coen - Voortgezet Onderwijs \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

[Moeten we het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen weghalen? | De Avondshow met Arjen Lubach \(S5\) \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

[Hoe zijn de VOC en de WIC ontstaan? \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Waarom heeft Coen een standbeeld?

Een nationalistische onthulling in 1893

“De Roode Steen was volgestroomd met belangstellenden. Mensen verdrongen zich om iets te kunnen zien van de gebeurtenissen op het feestterrein. Het moet een prachtig gezicht zijn geweest; al die mensen te midden van tientallen Nederlandse vlaggen en het Hoornse rood-wit. En hoe trots moet de organisatie niet geweest zijn toen alle hoge genodigden onder de poort met het Nederlandse, Hoornse en Westfriese wapen liepen, richting het enorme standbeeld dat nog verborgen was onder een doek”.

In 1887 was het 300 jaar geleden dat Jan Pieterszoon Coen geboren werd in Hoorn. Ter ere van deze 300-jarige verjaardag wilden een aantal inwoners van Hoorn een speciaal monument laten maken. Veel mensen waren enthousiast en er werd zelfs een vereniging opgericht om dit te organiseren. Tijdens de vergaderingen kwamen er verschillende ideeën voorbij: een fontein, een zuil, een

standbeeld of een waterpomp. Uiteindelijk werd na veel overleg besloten dat het een standbeeld moest worden.

Nationalisme

Waarom vonden de mensen het zo belangrijk dat er een beeld van Coen in Hoorn kwam? Dat heeft een aantal redenen. Nederland (als een eigen land) bestond toen nog niet zo lang, nog niet eens 100 jaar. Ook andere landen in Europa bestonden nog niet zo lang. Heel veel landen in Europa gingen daarom opzoek naar hun helden. De inwoners van die landen konden dan trots zijn op hun helden. Mensen in de politiek probeerden om alle Nederlanders hetzelfde te laten voelen over hun land. Ze wilde dat mensen trots waren op Nederland. Dat kon je doen door terug te kijken naar de belangrijke dingen die vroeger gebeurd waren en waar je trots op kon zijn en waar je bij wilde horen. In Amsterdam bijvoorbeeld ging de 'Botermarkt' het Rembrandtplein heten, met een standbeeld van de beroemde schilder. Zo koos iedere stad in die tijd een held die uit die stad kwam en zette daar bijvoorbeeld een standbeeld voor neer. Dat wilde de mensen in Hoorn ook.

In die tijd had Nederland nog koloniën, Indonesië bijvoorbeeld heette toen Nederlands Indië en Nederland was daar de baas. Koloniën zijn gebieden die veroverd of geruild zijn en die onderdeel uitmaken van een land maar ergens anders liggen. Sommige koloniën kwamen zelfs uit de 17e eeuw. Ook de andere Europese landen hadden koloniën, zoals bijvoorbeeld England, Spanje en Frankrijk. Er waren nog maar een paar plekken op de wereld over die nog niet bezet waren door andere landen en iedereen deed zijn best om deze plekjes te veroveren voor hun eigen land. Voor veel landen liet het hebben van koloniën zien dat je machtig en rijk was. Dit lijkt op de 17e eeuw toen de VOC en Coen de koloniën veroverde voor Nederland, daarom wilde sommige mensen een beeld van Coen, hij was het voorbeeld.

De mensen vonden toen dat je daar trots op moest zijn, dat Nederland in het verleden zoveel veroverd had. Dit noem je nationalisme, trots zijn op je land. Daarbij komt ook nog dat Hoorn als stad niet zo heel veel meer voor stelde. In de eeuwen daarvoor was Hoorn een van de belangrijkste steden van Nederland geweest, maar toen niet meer. Hoorn werd steeds armer en armer bijvoorbeeld omdat de handel meer in Amsterdam plaatsvond. Veel mensen verhuisden daarom uit Hoorn naar andere steden. Hoorn was niet meer de belangrijke handelsstad zoals in de tijd van de VOC. De mensen wilden dus graag weer trots zijn op hun stad en keken daarvoor naar de helden van de 17e eeuw, zoals schipper Bontekoe, scheepsbouwer Liorne en J.P.Coen.

Patriottisme

Patriottisme (vaderlandsliefde) is het trots zijn op je eigen land, terwijl je ook respect hebt voor andere landen. Je bent bijvoorbeeld trots als je land een voetbalwedstrijd wint en als je land bezet wordt in oorlog, wil je de bezetter weg hebben. Sommige landen zijn meer patriottistisch dan anderen: In Amerika is het bijvoorbeeld heel normaal om het hele jaar door de Amerikaanse vlag voor je huis te laten wapperen, terwijl je in Nederland alleen vlaggen ziet met het WK voetbal en Koningsdag.

Als iemand overdreven patriottistisch is, noem je dat chauvinisme. Een chauvinist denkt dat zijn land het beste van de wereld is. Dit leidt vaak tot racisme. Een voorbeeld was Hitler. Hij verheerlijkte Duitsland en de Duitse cultuur, en vond dat de Duitsers superieur waren over andere "rassen", zoals Joden en Zigeuners. Een ander voorbeeld is Donald Trump die wilde Amerika weer 'great' maken. Een ander soort nationalisme is het willen stichten van je eigen land. Een voorbeeld hiervan zijn de Schotten. Schotland hoort nu nog bij het Verenigd Koninkrijk, maar veel Schotten zijn nationalistisch: Ze willen dat Schotland een onafhankelijk land wordt.

Kritiek op Coen

Was iedereen dan zo blij met Coen? Nee, ook aan het einde van de 19e eeuw was er veel kritiek op wat Coen had gedaan. Niet iedereen was het dus eens met de keuze van Coen voor het standbeeld. Mr. de Jonge schreef: "dat Coen zijn eigen naam en die der Nederlandsche natie in dat gedeelte van de Archipel met een schier onuitwisbare bloedvlek hebben beklad". Meneer van der Chijs schreef: "Ware voor Coen niet reeds een standbeeld opgericht, ik betwijfel of zulks nog zoude verrijzen. Aan zijnen naam kleeft bloed". Meneer Tiele schreef: "ter wille van het monopolie de welvarende bevolking van een schoone eilandengroep (...) op de koelbloedigste wijze [was] uitgerooid". Maar ondanks dat zij kritiek hadden vonden ze ook dat Coen goede dingen had gedaan voor Hoorn en Nederland. Zo dachten heel veel mensen er toen over.

Zelfs in de 17e eeuw was er al kritiek op Coen. Sommige mensen vonden dat hij wel heel hard had opgetreden tegen de lokale bevolking op bijvoorbeeld Banda. Coen ging vaak tot het uiterste om zijn 'zin' te krijgen. Dat zorgde ervoor dat hij niet altijd geliefd was. In de geschiedenis is de kritiek op Coen altijd gebleven.

Het standbeeld

Er kwam dus een standbeeld. Er werd nog even gepraat over wat de beste plek was, voor het station of op de Roode Steen? Zoals we nu weten koos men voor de Roode Steen. Met een groot feest werd het standbeeld van J.P. Coen in 1893 onthuld en sinds die tijd kijkt het standbeeld uit over het plein. We kunnen ons nu bijna niet meer voorstellen hoe de mensen toen dachten over de VOC, de 'Gouden Eeuw' en over J.P. Coen. Er is door de tijd heen veel veranderd, dacht men toen dat Coen een grote held was, vandaag denken heel veel mensen daar heel anders over. Er zijn veel protesten en mensen vragen of het beeld weggehaald kan worden.

Baron van Dedem schreef bij de onthulling: “Coen’s beeld is te midden van zijn stad en stamgenooten veilig. Zoolang Hoorn, zoolang W.-Friesland, zoolang Nederland zijne geschiedenis niet zal vergeten, zoolang zal deze plek als heilige grond worden geëerd”. Onze gevoelens over J.P.Coen zijn dus wel veranderd door de geschiedenis heen en de vraag is of het beeld zal blijven staan waar het nu staat. Wat zal de toekomst brengen?

Coen in het straatbeeld

Zijn er naast het standbeeld op de Roode Steen in Hoorn nog meer dingen die aan J.P. Coen herinneren in Nederland? Jazeker, hieronder een aantal voorbeelden uit het straatbeeld, er zijn namelijk ook een aantal gevelversieringen op gebouwen. Het beeld in Hoorn is wel het bekendste voorbeeld van een monument voor Coen, Coen werd hier in Hoorn geboren. Maar in Nederland zijn er meer eer betonen en verwijzingen naar Coen te vinden. Wie door Amsterdam loopt en zijn ogen goed openhoudt, ziet Coen meer dan eens voorbijkomen. Op vele verschillende plekken zie je een eerbetoon aan Coen:

- Een van de meest bekende voorbeelden is het beeld van Coen op de Beurs van Berlage uit 1903. Iedereen die van het Centraal Station over het Damrak richting de Dam loopt ziet de afbeelding op de hoek van de Beurs. Het beeld is niet natuurgetrouw, maar in moderne stijl vormgegeven. Coen houdt een schild vast met daarop zijn lijfspreuk: ‘Dispereert niet’. Een spreuk die iedereen in die tijd in Nederland kende. Het betekent iets als: ‘heb geen wanhoop’. De reden dat Coen op de Beurs staat afgebeeld is dat de decoratie op het gebouw Amsterdam als handelsstad moest weergeven. Coen kon hierin als grondlegger van het handelsimperium van de Verenigde Oost-Indische Compagnie niet ontbreken. De foto bij dit artikel is van het beeld van Coen bij de Beurs van Berlage.
- De andere plek waar je Coen in de ogen kunt kijken is het Scheepvaarthuis uit 1913-1916. Tegenwoordig is in het gebouw hotel Amrâth gevestigd. In de geveldecoratie staat hij maar liefst twee keer afgebeeld. Naast de hoofdingang is zijn hoofd te zien en aan de andere kant van het gebouw, op de kruising Prins Hendrikkade – Buiten Bantammerstraat is Coen in zijn geheel in steen uitgehouwen. Ook hier is Coens werk voor de latere kolonie de reden geweest om hem op het gebouw af te beelden. De Amsterdamse rederijen voor wie het pand is ontworpen voeren wel bij de scheepvaart richting de kolonie, daar hebben ze veel aan verdiend.
- Een nog prominentere plaats krijgt Coen op het gebouw van het voormalige Koloniaal Instituut (tegenwoordig Koninklijk Instituut voor de Tropen – met in hetzelfde gebouw het Wereldmuseum) aan de Mauritskade in Amsterdam. Toen het gebouw in 1926 voltooid was had Coen een plek gekregen bij de hoofdingang. In het midden boven de toegangsdeuren is Coens hoofd herkenbaar. Hij draagt een eikenloofkrans, een symbool van daadkracht en doorzettingsvermogen. Links en rechts daarvan zijn Coens bekendste spreuken te zien: ‘Dispereert niet’ en ‘Want God is met ons’.
- Ook de Coentunnel, een belangrijke tunnel boven Amsterdam is vernoemd naar Jan Pieterzoon Coen. Er zijn geen beeltenissen te zien maar dagelijks rijden er vele auto’s door deze tunnel en is de naam vaak te horen op de radio. Verder zijn vele straten verspreid door Nederland vernoemd naar J.P. Coen.

- Ook is Coen nog te zien op het voormalige gebouw van de Nederlandsche Handel-Maatschappij uit 1925. Tegenwoordig is in het gebouw het Stadsarchief van Amsterdam gevestigd. Hoog boven de mensen in de Vijzelstraat staat Coen in zijn geheel afgebeeld naast twee andere belangrijke personen uit de Nederlandse koloniale geschiedenis: de gouverneurs-generaal Herman Willem Daendels (1762-1818) en Joannes Benedictus van Heutsz (1851-1924). De beelden zijn expres zo hoog opgehangen zodat de mensen tegen ze op moeten kijken.

De afbeeldingen van Coen in Amsterdam vertellen een verhaal over wat mensen dachten over Coen (en de Nederlands-Indische kolonie) tussen 1903 en 1925. Coen werd geëerd en geroemd voor zijn werk als grondlegger van een handelsimperium waaraan Nederlanders –en de bestuurders en handelsbedrijven- veel te danken hadden. Het had het land aanzien en rijkdom gegeven. Daar waren de initiatiefnemers van deze gebouwen dankbaar voor en die dankbaarheid uitten zij in hun beeltenissen van Coen.

Daarnaast droeg Coens heldenstatus van vroeger bij aan de promotie van het koloniale beleid aan het begin van de twintigste eeuw. Het ging bij die beelden niet om Coen als persoon, maar om het koloniale verleden waarvan hij deel uitmaakte. Coen en de Oost waren immers onlosmakelijk verbonden aan elkaar. Door hem op belangrijke gebouwen van de koloniale macht te plaatsen, waren zijn beeltenissen ook verering van de ‘rechtvaardige’ zaak, zoals de bedrijven en bestuurders het beleid in Nederlands-Indië beschouwden.

In het heden zijn wij op zoek naar een manier hoe wij het beste met dit verleden om kunnen gaan, er komen steeds meer verhalen van de andere kant van deze geschiedenis naar buiten; de onderdrukte mensen in Indonesië en de tot slaaf gemaakte, de negatieve kant van dit verhaal dus die er zeker zo belangrijk is om gehoord te worden. De instellingen die nu in de gebouwen zitten met Coen op de gevel, denken er niet meer op diezelfde manier over als toen het gebouw werd gebouwd. Dat zijn nu soms gemeentelijke monumenten, waardoor je ook niet zomaar iets aan de gevel mag veranderen.

Vernoemd naar Coen

In Hoorn waren er tot 1987 de Coenfeesten, met bijvoorbeeld een historisch optocht en een tentoonstelling, om toeristen te trekken en de stad te promoten. Er zijn veel Nederlandse dingen vernoemd naar Coen, bijvoorbeeld de Coentunnel bij Amsterdam. Ook het grootste schip van de Stoomvaart Maatschappij Nederland was vernoemd naar Jan Pieterszoon Coen, het was in gebruik tot 1940. Maar er is nog veel meer!

Jan Pieterszoon Coen keek neer op van de bewoners van de eilanden in de Indische archipel, die hij neerbuigend ‘troulose mooren’ noemde. Ironisch is het dan dat de naar hem vernoemde J.P. Coenschool in Amsterdam tot de meest vooruitstrevende zwarte basisscholen in de hoofdstad behoort. Er werken pedagogen, maatschappelijk werkers en met de nieuwste cursussen en onderwijsmodellen richt de school zich met overgave op de grotendeels Turkse en Marokkaanse populatie. Sinds 2019 heeft de school een nieuwe naam ‘De Indische Buurt School’, dat past veel beter in deze tijd! Vroeger stond er ook een J.P. Coen streekschool in Hoorn, maar die bestaat al lang niet meer.

En heb je wel eens gehoord van het Café JP Coen in Hoorn? Nick Dekker, zanger en eigenaar van JP Coen, is trots op zijn café. De naam die de zaak al zeker 100 jaar draagt, is een begrip geworden in

Hoorn en zal n iet zo snel gewijzigd worden. Dekker: 'JP Coen is een sterk merk en dat houden we graag zo.' De negatieve associatie die sommigen misschien hebben bij de naam JP Coen vindt Dekker maar kortzichtig. 'Je gaat het verleden nu toch niet veroordelen? Nee, de naam blijft gewoon JP Coen. Het karakter van het café is de laatste jaren wel vernieuwd. We doen tegenwoordig veel aan entertainment met livemuziek en DJ-avonden – DeeJeePee genaamd – waarbij elke tweede zaterdag van de maand een andere DJ muziek draait die echt past bij het café JP. Die vernieuwing is benadrukt in het logo: JP groot, Coen wat kleiner.' Zestien jaar geleden nam Dekker JP Coen over van zijn ouders, die het toen alweer 23 jaar runden. 'Vóór mijn ouders heette het ook al JP Coen, in de volksmond JP. Toen ik het stok je overnam, voelde ik dus niet de behoefte om de naam te wijzigen. Er komen soms mensen van 60 of 70 jaar het café binnen die het altijd zo gekend hebben.'

Jan Pieterszoon Coen kun je ook zomaar op straat tegenkomen, op een bordje. Een aantal steden in Nederland heeft namelijk een Jan Pieterszoon Coenstraat. In Hoorn ligt deze straat in het Venenlaankwartier. Ook Utrecht heeft een Jan Pieterszoon Coenstraat en wel in de wijk Lombok. In het stadsdeel Haagse Hout in Den Haag is er ook een Jan Pietersz. Coenstraat. Verder in de steden: Arnhem, Best, Enschede, Goes, Hilversum, Rheden, Tilburg, Voorschoten en Zevenaar.

Al meer dan 100 jaar staat hij er. Het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen is bijna niet weg te denken van de Roode Steen in Hoorn. Toch zien sommigen hem liever gaan. In 2011 was veel discussie over het beeld en ook nu anno 2024 is dat zo. Volgens de wethouder van toen, Peter Westenberg, is dat op zich niet verkeerd: 'Het laat de geschiedenis weer leven'

Door de jaren heen is er veel kritiek geweest op het standbeeld van Coen. De wethouder vertelt: 'Het beeld is altijd spraakmakend geweest, maar door het burgerinitiatief (in 2011) kreeg het meer aandacht. Mede dankzij de sociale media heeft de discussie veel kracht gekregen. De gemeenteraad heeft het initiatief dan ook meteen serieus genomen.'

De mensen van het initiatief wilden het beeld het liefst nooit meer zien. Ook nu is er een burgerinitiatief dat handtekeningen heeft verzameld om met de inwoners van Hoorn te stemmen over wat er met het beeld moet gaan gebeuren. Het is misschien een idee om het in de tuin van het museum te zetten. Westenberg vond dat in 2011 geen goed idee. 'Je kunt zeggen over de persoon Coen wat je wilt, maar het beeld maakt al sinds 1893 deel uit van de stad en vertelt iets over haar geschiedenis. Destijds is Coen op het belangrijkste plein van de stad geplaatst en daar moet het blijven staan. Hoorn heet niet voor niets Coenstad.'

Toch begrijpt Westenberg de kritiek wel. 'We vonden dat het beeld moest blijven, maar een aangepaste tekst op de sokkel was inderdaad een goed idee'. In de oude tekst op het onderstuk van het standbeeld, de sokkel, stond niet veel: een paar feiten die niets over Coen als persoon of over zijn daden vertelden. Zelfs de kunstenaar van het beeld werd niet genoemd. Het college van burgemeester en wethouders stelde daarom voor om meer over Coen te vertellen.

In maart 2011 is er daarom een bord op het beeld geplaatst met meer uitleg, dat vonden veel mensen een goed idee. In het Nederlands en Engels kan iedereen nu lezen wie Coen was. Daarnaast is er meer interactie tussen Coen en de mensen ontstaan door de QR-code op de sokkel. Wanneer je deze code met je smartphone scant, kom je op een website die alles vertelt over Jan Pieterszoon Coen. Ook geeft deze een directe link naar de voicemail van Coen. Mensen die voor het beeld staan, kunnen dus bellen met Coen. Boodschappen die ingesproken worden, zijn bijvoorbeeld meningen.

De discussie rond het beeld zal volgens Westenberg nog wel even voortduren en dat vindt hij niet erg. 'Het laat de geschiedenis weer leven en dat is trending, we gaan steeds meer waarde hechten aan onze geschiedenis. Een positief effect hiervan is dat toeristen én inwoners van Hoorn de goede en

slechte kanten van JP Coen leren kennen. Hij heeft veel betekend voor Hoorn, Nederland en Indonesië, maar ons koloniale verleden kent ook verschrikkelijke verhalen. Dit verleden moeten we niet wegpoetsen; met de nieuwe tekst en bijbehorende website geven de raad en het college van de gemeente Hoorn daar gehoor aan.'

Niet alleen in 2011 kwam het standbeeld in opspraak, ook anno 2024 is dat nog steeds of opnieuw zo. Het is goed om samen te praten over wat Jan Pieterszoon Coen en zijn standbeeld betekenen voor de inwoners van Hoorn en hoe we denken over deze geschiedenis.